

ÜMİT KIVANÇ • Siyah Makamı

İletişim Yayınları 417 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 59

ISBN-13: 978-975-470-619-2

© 1997 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1-2. Baskı 1997, İstanbul

3. Baskı 2010, İstanbul

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ÜMİT KIVANÇ

Siyah Makamı

ÜMIT KIVANÇ 1956'da İstanbul'da doğdu. Haliyle, birtakım okullarda okudu. 1980 öncesi dönemi mälüm şekilde geçirdi, 12 Eylül'ü görece az hasarla atlattı. Altun Kitaplar Yayınevi, *Milliyet* yazışları, *Cumhuriyet* Haber Merkezi'nde, *YeniGündem* haftalık haber dergisinde, İletişim Yayınları'nda, *Medyakronik* günlük medya eleştirisi sitesinde çalıştı. (*Medyakronik* dönemi ve sonrasındaki medya eleştirisi yazıları için: www.haysiyet.com.) "Piyasaya" yazı, fotoğraf, tasarım, çekim, kurgu, senaryo işleri yaptı. 1980 öncesinde Afrika Boynuzu ve Nikaragua üzerine haber araştırması-analiz türünde broşürleri yayımlandı. *Radikal* gazetesi ve *Nokta* dergisinde yazdı, 2007'de *Taraf* gazetesinde yazmaya başladı, *Birikim* dergisinde yazıyor. Önce *Mozaiik*, ardından piyanist Ayşe Tütüncü'nün *Bir Piyano Beş Perküsyon* grubunda davul çaldı. 1990'ların ortalarında kısa ve belgesel filmler yapmaya başladı. Önemli belgeselleri arasında, *Kızlar ve Kökler*, *Nazê*, *Şarkılarla Geçtim Aramızdan* (Kazım Koyuncu için bir film), *19 Ocak'tan 19 Ocak'a* (Hrant Dink cinayeti sonrası), *Uçurtmam Tellere Takıldı* (Ahmet Kaya için bir film) sayılabilir. (Filmleri hakkında daha geniş bilgi için: www.gecetrengi.com.) Edebiyat çalışmaları 1989'dan itibaren yayımlanmaya başladı. İlk kitabı, "birtakım kadınlar, muhtelif erkekler ve hep bildiğimiz şeyler üzerine bir upuzun hikâye" olan *Aşkım Bana Resimaltı*'dır. Bunu "siyasî polisiye roman" *Bekle Dedim Gölgeye* (1989) izledi. *Erkek Hikâyeleri* (1990), hikâyelerini topladığı ilk kitabıdır. *Macbeth - Muhitimize Uyarılma Denemesi* (1991) ise tek oyunu. Yakın tarihimizi yeniden yorumlamaya ve anlamaya bir katkı niteliği de taşıyan *Gaib Romans* adlı romanı 1992'de çıktı. Bunu *Yalnız Olmuyor* (1995) ve *Siyah Makamı* (1997) izledi. Futbol basını üzerine eleştiri niteliğindeki *Kesin Ofsayt* (2001) İletişim, siyasî ve toplumsal konulardaki makalelerini derlediği *Demiş Bulundum* (1999), *Birikim* Yayınları'nca yayımlandı.

I

Kuyu

Her birimizin hayatına başka bir hakikat hükmeder.

Hayat dediğimiz yumak, önemli önemsiz pek çok hakikatten ve hakikat mi değil mi bilemediğimiz sayısız ayrıntıdan örölü, doğru. Bu yüzden onu bütün enginliğiyle kabullenmek gerekiyor. Hayatı meydana getiren hiçbir uzvu, hareketi, yaşantıyı değersiz görmemek lâzım. Eskiden beri böyle düşünürüm. Ama, hayat denen o karmaşanın genellikle bir tek hakikatin hükümranlığında bulunduğunu da öğrendim.

Yalnız, hepimizin hayatında bu belirleyici makam vardır da, onu işgâl edenler başka başkadır. Herkesin hayatının bir başka hükümdarı vardır. Herkesin, ufak büyük bütün yaşantılarına, hislerine, tutku ve nefretlerine, hasretlerine, gayretlerine, bütünüyle bugününe yön veren o aslı hakikat farklıdır. Herkesin hayatı, başka bir aslı hakikatin üzerine kurulduğu için farklıdır. Bazılarının hayatları da benzer hakikatlerin üzerine kurulduklarından pek benzeşirler. Bazıları kendi büyük hakikatlerinin bilincindedir. Bazıları

nın hayatı onu arayarak geçer. Bir o yöne bir bu yöne savrulur bunlar.

Bugünümüze yön veren büyük hakikatin yarın bu yegâneliğini, üstünlüğünü koruyup koruyamayacağını bilemeyiz. Yarın, bambaşka bir hükümdarın egemenliği altına girmiş bulabiliriz kendimizi. Bu yeni vaziyete ayak uydurup uyduramayacağımız, ayrı mesele tabii. Ayak uyduramayan, kendi hayatının içerisinde kendini kaybeder.

Hayatımıza hükmeden hakikatin bilincinde olmamız, elbette, hayatımızı bir mânâ ve âhenk içerisinde, memnun mesut sürdürebileceğimiz anlamına gelmez. Hayatımıza yön veren, bazen öyle bir hakikattir ki, bu halin gereğini yapmak belirli bir andaki maddî ve manevî imkânlarımızın çok ötesinde olabilir.

En azından benim için böyleydi. Soluk alıp verdiğimde içime çekip boşalttığım şey hava değil tutku ve hasretti. Seyrek kavuşma anları, o vakte kadarki hasreti gidermek şöyle dursun, yarınkinin daha şiddetli olmasına yolaçıyor, tutkuyu da yatıştırmıyor, azdırıyordu. İncecik parmaklarını saçlarımın arasında dolaştırıyor, o narin bedenden beklenmeyecek bir sertlikle beni kendine doğru çekiyor, yanağını yanağıma yaslıyordu; bazen ayrılma vaktine kadar bu vaziyette iç çekiyorduk. İçimizden, derinliklerimizden, bizim de tanıyamadığımız, bilmediğimiz şeyler birbirimize akıyordu. Baş döndürücü, yürek kaldıracı bir süratle. Bu karşılıklı akışın neleri benden ona götürdüğünü, neleri getirdiğini takip etmek mümkün değildi. Bitkin düşüyorduk oturduğumuz yerde.

Birbirimizin gözlerinin içinden geçerek daldığımız gizli âlemimizde hayatlarımız birleşiyor, tek bir amansız tutkunun egemenliğine birlikte boyun eğiyordu. Haris, hoyrat, acımasız bir egemenlikti bu. Evvelâ bizi hırpalıyor, sarhoş ediyordu. Tenlerimizdeki yangını ne hemen o anda ne de birbirimizden ayrıldıktan sonra söndürebilecek olduğumu-

zu bilmek ikimizi de telâşa sürüklüyordu. Tenlerimiz çırpınıyordu. Yatıştıramıyorduk.

Fakat, bir müddet sonra, sadece ikimize özgü o benzersiz âlemde bulunduğumuzu fark ediyor ve sâkinleşiyorduk. Bir-birimizin gözleri içinden bu defa huzur içinde geçip enginlere açılıyor, yavaş yavaş süzülüyorduk. Çaresizlik, sırf ona beraber katlandığımız için geri çekiliyor, yerini derin bir huzura bırakıyordu. O yangının orta yerinde yaşamayı sanki pek olağan bir varoluş tarzı gibi –beraberce!– kabullenmiştik. Kavrulup kül olmamızı önleyen neydi peki? Sorsanız ikimizin de sözünü etmekten çekineceği bir minicik umut tohumu. Üzerine basarlar, ezerler diye, onun adını dahi anmıyorduk.

Hasret büyük, tutku büyük, tehdit büyüktü. Umutsa utangaç bir yıldız gibiydi; ufacık, belli belirsizdi. Lâkin zemini ve iç kuvvetleri bir başka âleme aitti. Sadece bizim gizli âlemimize aitti. Şu görünür âlemdekiler ortak hayatımıza bu sayede el uzatamıyor, mâni olamıyordu. Beraberliğimizin sonsuza kadar sürmesini sağlayacak olan, işte, bazen bizim bile gözden kaybettiğimiz o ufacık pırlıtydı. Mütevazı umudumuzu kalbimizin en gizli köşelerinde, sarıp sarmalalararak saklıyorduk.

Hayatım ve hakikatlerim bunlardı. Hepsi bir anda altüst oldu. Yaşanan her şeyin üzerine kurulduğu biricik hakikat değişti. Önce dünyanın bütün çağlayanları, azgın ırmakları, deli çayları birleşip yangınımızı söndürdü. Sonra gizli âlemimiz Kıyamet'le ortadan kalktı.

Ve ben, Kıyamet'i yaşamış ruhumla, bir daha hiç, insanların ve hayvanların yaşadığı tarihte yeralamadım. Ağaçlaraysa azıcık daha yakın hissettim kendimi. İnsanlar, hepsi başka bir koldan, bilinçli veya bilinçsiz, gelecekleriyle örüyorlardı tarihi. Kıyamet'ten sonra benim elimde böyle bir mal-

zeme kalmamıştı. Onların varabileceği yerdı Kıyamet; benim içinse geride kalmıştı. Sonrası, hiçlikten başka ne olabilirdi?

Tarihin sona erdiği günü zihnimde kimbilir kaç defa yeniden yaşadım. Süresini hiç kısaltmadan, hiç toparlamadan. Görenler, düşünüyorum sanmışlardır. Oysa ben yaşıyordum. İnsan dönüp dönüp aynı günü yeniden yaşayamaz mı? Tarih içerisinde mümkün olmuyor. Fakat biz galiba sırf tarih içinde yaşamıyoruz. Her neyse, benim savrulduğum yoksunluk âleminde bu mümkün oluyordu. Dönüp dönüp o günü yeniden yaşıyordum. O sıradaki hislerim, heyecanlarım, sorularım. Sonunda nereye varacağımı bilmeden.

Hep aynı sona varıyordu.

Onu evlendirmelerine pek az kalmıştı. Kapım vuruldu, şaşırdım. Benim kapımı kimse çalmazdı. Kalkıp açtım, karşımda o duruyordu. Dilim tutuldu. Azıcık yana çekilmeyi ve içeri geçmesi için yol açmayı nasıl olduysa becerdim. O anda evimde bulunmasının kaçınılmaz sonuçları aklımın ucundan geçmedi. Geçseydi, ölüm duygusunun beni sarması, hareketsiz bırakması gerekirdi. Oysa ölüm duygusunu çağrıştıran herhangi bir belirtiyi solumuyor, koklamıyor, duymuyordum. Bu duygu başka şeyle karıştırılmaz. Kenara çekilip yol açtım. Tavrı öyleydi ki, kenara çekilmeseydim de geçecekti. Beni çiğneyip geçecekti. Hayır, içimden geçecekti. Duvarların içinden, bir türlü donatamadığım, kendime ait kılamadığım boşlukların, ciğerlerime çektiğim rutubetli havanın içinden geçecekti. Hiçbir engel durduramazdı onu. Geçecekti. Geçti. Yapabildiğim son bilinçli hareket, sokak kapısını kapamaktı. Arkasından süzıldüm. O süzülüyordu günün ve mekânın dışında, ben sadece onu izledim.

Tek odam vardı, bir mutfakla, buzdolabından azıcık büyük helânın dışında; o odanın ortasında durdu. Yatağımın

yanıbaşında. Bu odaya daha önce girmemişti. Girse ne olacağını biliyorduk, korkuyorduk. Daha önce yatağıma yaklaşmamıştı. Yaklaşırsa olacakları biliyorduk. Korkuyorduk. Yatağımın yanıbaşına dikilmiş duruyordu. Gözleri gözlerime dikili, ayakları yere değmiyor gibi. Sessiz kıpırtısız, milyonlarca kelimeyi ve o ana kadarki bütün yutkunmaları ve imtina etmeleri ve kaçışları ve ağlamaları ve gerçek ya da hayali sarılmaları ve kasılmaları ve her şeyi ve her şeyi yatağımın üzerine boca ederken, nasıl bir korkunç âkıbetin bizi beklediğini sezemedim.

O ise, bunu biliyordu. Önceden biliyordu. Gelirken biliyordu. Ben, şaşkınlık ve heyecandan ellerim ayaklarım buz kesmiş, izliyordum. Buna yetiyordu gücüm sadece. Gözlerimin tâ içine, tâ içine bakıyordu. Oradan nereye gitmeye çabalıyordu? Gözlerinden damlalar süzüldü kalbimin yumuşak, geçirgen, korumayıcı tabakalarına. Dizlerim çözül­dü, dilim kopmuş düşmüştü bir yardan aşağı. Ben de onun peşinden, boşluğa uzanmış dallara ötemi berimi sürte sürte, yaralar alarak, ötem berim kanaya kanaya düşüyordum. Gözlerim hiçbir zaman bu kadar kocaman açılmamıştı.

Görmedim; traş için kullandığım avuçiçi kadar aynam dışında ayna yoktu. Perde niyetine gerdiğim amerikanlar sürekli örtülüydü, bu eve yerleştiğimin haftasında evsahibinin karısı gelip tembihlemişti: bekâr adamın perdeleri kapalı olacak! Pencereimde cam var mı yok mu, anca geceyarısından sonra, ışığımı söndürüp tütün kokulu amerikanlarımı aralayarak kar yağışını seyrettiğim gecelerde bilirdim, şimdi bilmiyordum. Karşımda durmuş, ıslak ıslak süzüyordu beni.

Pek duramadık. Yanaklarından süzülen damlalar vücuduma değdikçe eriyor, buhar oluyordum. Havaya karışıyordum. Parça parça izliyordum onu. Hayır, takip edemiyordum. Sadece bakıyordum. Bekliyordum. Başının, bedeninin çevresinde fır dönen zerreciklere ayrıışmış, uçuşuyor ve bek-

liyordum. Dünyada, hayal ettiğim ama sorsalar tarif edemeyeceğim o biricik nimete bir anda kavuşuvereceğimi, ama bunun ölüm fermanımızın ilân edildiği âna denk düşeceğini o anda hissedemiyordum.

Elbisesini ağır ağır sıyırıp, beni elimden tuttu, kendine çekti, “Gel,” diye fısıldadı. Bu tek hece dışında, ondan, bildiğim herhangi bir anlamı olan herhangi bir işaret daha alabilmek için, sinmiş bekleyen bir av köpeğine dönmüştüm. Onun gözyaşlarıyla buğulanan inlemeleri dışında hiçbir ses, hiçbir görüntü, hiçbir koku kalmadı. Ne varlıkla sevinmenin ne yokluğa yerinmenin, sırf aşk ile avunmanın, canlının cansızın mânâsını kavrayabildiğimi hissettim. Soluk alıp verişim evreni kasıp kavuran bir fırtınaydı. Parmak uçları omuzlarıma, sırtıma battıkça, bütün bunların, bir daha ayrılmamak üzere birleşmekte olmamızdan başka bir anlama gelemeyeceğini düşünüyordum. Düşünebiliyormuşum demek!.. Ama o sırada olanları ve olacakları anlamış bulduğumu iddia etmek... olsa olsa gâfilce bir küstahlık sayılabilir. Korkumu, korkumuzu unutmuştum sayılı dakikalar boyunca. Korkumuz bana yön verdiği sürece daha bir anlayabilirdim. Şimdi anlamaktan âcizdim.

Galiba ben her zaman âcizdim. Bir gün, “Bir at olsa,” demişti. “Bizim bilmediğimiz, korunaklı bir başka âlemi bilen. Sırtına atladığımız gibi bizi oraya götürse. Biz düşünmesek, plan kurmasak, hesap etmesek, sadece istesek, at önümüzde bitiverse, atlasak sırtına, sen tutsan dizginlerini, ben beline sarılısam, nereye gittiğimizi bilmesek, gitmekten hoşnut, kaçmaktan mesut, ne kadar zaman yol aldığımızı bilmeden uçsak bilinmeyene, atımız pınarbaşlarında dursa, biz sabırsız, sorsak ‘nereye gidiyoruz?’ diye, at, o soyluluğuna, gurunun halel gelmiş gibi küskün, göz ucuyla dönüp baksa bize, ‘Sizi kurtarıyorum, kaçırıyorum, daha ne istiyorsunuz!’ der